Аннотация к рабочим программам по татарскому языку и литературе с 1-го по 11 класс (русские группы)

МБОУ «СОШ №1» в 2015-2016 учебном году.

1 нче сыйныф

1 нче сыйныфның рус төркеме өчен әдәби укудан “Эш программасы” түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1.“Рус телендә сөйләшүче балалар өчен татар теле һәм әдәби уку”предметыннан программа”1-4нче сыйныфлар-Казан: 2011ел

2.Урта(тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рус телле балаларга татар телен коммуникатив технология нигезендә укыту программасы (1-11нче сыйныфлар) . Төзүче авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.-Казан,2014 ел.

3.Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районы “1 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе”гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нче уку елына укыту планы.

<u>1 нче сыйныфта әдәби укуга өйрәтүнең төп максатлары һәм бурычлары</u>

- башлангыч мәктәп укучысының аралашу даирәсен, аралашу ситуацияләрен исәпкә алып, сөйләм эшчәнлегенең барлык төрләре (тыңлап аңлау, сөйләү, уку, язу) буенча укучыларда коммуникатив компетенция (аралашу осталыгы) формалаштыру;
- укучының танып белү мөмкинлекләрен, гомуми уку күнекмәләрен, сөйләм культурасын үстерү;
- татар милләтенә, аның тарихи һәм мәдәни хәзинәләренә карата хөрмәт тәрбияләү; укучыларны мәдәниара диалогка тарту; татар телен дәүләт теле буларак өйрәнүгә ихтыяҗ тудыру;
- ▪ татар исемнәрен, Татарстанның табигатен, җирлеген, топонимикасын дөрес әйтә белергә өйрәтү, аларның семантикасы белән кызыксындыру, балалар фольклоры, татар халкы авыз иҗаты, әдәбият-сәнгать вәкилләре белән беренчел таныштыру - башлангыч этапта танып белү максатының төп эчтәлеген тәшкил итә.

<u>Әдәби уку фәнен укытуның төп бурычлары түбәндәгеләр:</u>

1. Татар теленең барлык тармаклары буенча эзлекле рәвештә фәнни белем бирү.
2. Сөйләм эшчәнлеге төрләре буенча ныклы күнекмәләр булдыру. Татар телендә матур һәм дөрес аралашырга өйрәтү.
3. Телдән һәм язма сөйләм осталыгы һәм күнекмәләрен камилләштерү, татар теле мөмкинлекләреннән тулысынча файдалана белергә өйрәтү.
4. Татар телен башка фәннәр буенча белем алу чарасы буларак кулланырга өйрәтү күнекмәләре булдыру.
5. Укучыларның логик фикерләү сәләтләрен үстерү.
6. Дәреслек, өстәмә һәм белешмә әдәбият белән эш итү, уку, язу күнекмәләрен камилләштерү

Предметның укыту планында тоткан урыны: эш программасы мәктәпнең 2015-2016 нчы уку елына уку-укыту планы нигезендә татар теле атнага 1сәгать исәбеннән,елга 33 сәгать укыту каралган.

Башлангыч сыйныф

№	Эш төрләре	**Сыйныфлар**			
		I	II	III	IV
1.	Тыңлап аңлау	Сүзләр, сүзтезмә ләр	0,1-0,2 минут	0,2-0,4 минут	0,3-0,5 минут

2.	Диалогик сөйләм	3 реплика	4 реплика	5 реплика	6 реплика
3.	Монологик сөйләм	4 фраза	5 фраза	6 фраза	7 фраза
4.	Һәр тема буенча ара-лаша белү күнекмә-ләрен ситуатив күне-гүләр аша тикшерү	2	2	3	4
5.	Уку	15-25 сүз	25-35 сүз	35-45 сүз	45-55 сүз
6.	Язу:				
	күчереп язу (гади җөмлә)	1-2 җөмлә	3-4 җөмлә	4-5 җөмлә	5-6 җөмлә

1 нче сыйныфның рус төркеме өчен татар теленнән "Эш программасы" түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1."Рус телендә сөйләшүче балалар өчен татар теле һәм әдәби уку"предметыннан программа"1-4нче сыйныфлар-Казан: 2011ел

2.Урта(тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рус телле балаларга татар телен коммуникатив технология нигезендә укыту программасы (1-11нче сыйныфлар) . Төзүче авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.-Казан,2014 ел.

3.Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районы "1 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе"гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нче уку елына укыту планы.

Укыту предметына гомуми аңлатма.

<u>1 нче сыйныфта татар теленә өйрәтүнең төп максатлары һәм бурычлары</u>

- башлангыч мәктәп укучысының аралашу даирәсен, аралашу ситуацияләрен исәпкә алып, сөйләм эшчәнлегенең барлык төрләре (тыңлап аңлау, сөйләү, уку, язу) буенча укучыларда коммуникатив компетенция (аралашу осталыгы) формалаштыру;
- укучының танып белү мөмкинлекләрен, гомуми уку күнекмәләрен, сөйләм культурасын үстерү;
- татар милләтенә, аның тарихи һәм мәдәни хәзинәләренә карата хөрмәт тәрбияләү; укучыларны мәдәниара диалогка тарту; татар телен дәүләт теле буларак өйрәнүгә ихтыяҗ тудыру.
- Татар исемнәрен, Татарстанның табигатен, җирлеген, топонимикасын дөрес әйтә белергә өйрәтү, аларның семантикасы белән кызыксындыру, балалар фольклоры, татар халкы авыз иҗаты, әдәбият-сәнгать вәкилләре белән беренчел таныштыру - башлангыч этапта танып белү максатының төп эчтәлеген тәшкил итә.

<u>Рус мәктәбендә чит тел буларак татар теле укытуның төп бурычлары түбәндәгеләр:</u>

1. Татар теленең барлык тармаклары буенча эзлекле рәвештә фәнни белем бирү.
2. Сөйләм эшчәнлеге төрләре буенча ныклы күнекмәләр булдыру. Татар телендә матур һәм дөрес аралашырга өйрәтү.
3. Телдән һәм язма сөйләм осталыгы һәм күнекмәләрен камилләштерү, татар теле мөмкинлекләреннән тулысынча файдалана белергә өйрәтү.
4. Татар телен башка фәннәр буенча белем алу чарасы буларак кулланырга өйрәтү күнекмәләре булдыру.
5. Укучыларның логик фикеләү сәләтләрен үстерү.
6. Дәреслек, өстәмә һәм белешмә әдәбият белән эш итү, уку, язу күнекмәләрен камилләштерү

Предметның укыту планында тоткан урыны: эш программасы мәктәпнең 2015-2016 нчы уку елына уку-укыту планы нигезендә татар теле атнага 3сәгать исәбеннән,елга 102 сәгать укыту каралган.

2 нче сыйныф

2нче сыйныф рус төркеме балаларына татар теленнән “Эш программасы” түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1.“Рус телендә сөйләшүче балалар өчен татар теле һәм әдәби уку”предметыннан программа”1-4нче сыйныфлар-Казан: 2011ел

2.Урта(тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рус телле балаларга татар телен коммуникатив технология нигезендә укыту программасы (1-11нче сыйныфлар) . Төзүче авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.-Казан,2014 ел.

3.Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районы “1 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе”гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нче уку елына укыту планы.

2нче сыйныф рус төркемнәрендә татар теленә өйрәтүнең максатлары һәм бурычлары:

- аралашу даирәсен, аралашу ситуацияләрен исәпкә алып, сөйләм эшчәнлегенең барлык төрләре (тыңлап аңлау, сөйләү, уку, язу) буенча укучыларда коммуникатив компетенция (аралашу осталыгы) формалаштыру;
-укучының танып белү, гомуми уку күнекмәләрен, сөйләм культурасын үстерү;

- татар милләтенә, аның тарихи һәм мәдәни хәзинәләренә карата хөрмәт тәрбияләү; укучыларны мәдәниятара диалогка тарту; татар телен дәүләт теле буларак өйрәнүгә ихтыяҗ тудыру.
- әйләнә-тирәдәге кешеләргә карата игелеклелек, ышаныч һәм игътибарлылык, ихтирам, ярдәм күрсәтүгә әзерлек, , әңгәмәдәшне тыңлый һәм ишетә белү,
- әхлаклылык һәм гуманизм , гаилә һәм мәктәп, коллектив һәм җәмгыять кыйммәтләрен хөрмәт итү, этик һәм эстетик хисләр формалаштыру нигезендә шәхеснең гомумкешелек кыйммәти- мәгънәви даирәсен үстерү ;
- үзлегеңнән белемеңне арттыру һәм үз-үзеңне тәрбияләү, үз эшчәнлегеңне оештыра алу осталыгын формалаштыру;
- шәхеснең үз-үзен актуальләштерү шарты буларак, аның мөстәкыйльлелеген һәм җаваплылыгын үстерү.

Предметның укыту планында тоткан урыны: : эш программасы мәктәпнең 2015-2016 нчы уку елына уку-укыту планы нигезендә татар теле атнага 3сәгать исәбеннән,елга 102 сәгать укыту каралган.

Арадаш аттестация формасы: йомгаклау контроль эше

Фән	**Сыйныф**	**Еллык сәг.**	**Атналык сәг. саны**	**Контроль эшләр саны**					**Дәреслек авторы, елы**
Татар теле	2	102	3	6	I	II	III	IV	Р.З. Хәйдарова, «Татар теле», 2 сыйныф 2013 ел
				Диктант	1			1	
				Сүзлек диктанты	1		1		
				Күчереп язу		1	1		

2 нче сыйныф рус төркеме укучылары өчен әдәби укудан “Эш программасы” түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1.“Рус телендә сөйләшүче балалар өчен татар теле һәм әдәби уку”предметыннан программа”1-4нче сыйныфлар-Казан: 2011ел

2.Урта(тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рус телле балаларга татар телен коммуникатив технология нигезендә укыту программасы (1-11нче сыйныфлар) . Төзүче авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.-Казан,2014 ел.

3.Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районы “1 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе”гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нче уку елына укыту планы.

Укыту предметына гомуми аңлатма.

Рус телендә сөйләшүче 2нче сыйныф балаларына әдәби уку фәнен өйрәтүнең максатлары һәм бурычлары:

- аралашу даирәсен, аралашу ситуацияләрен исәпкә алып, сөйләм эшчәнлегенең барлык төрләре (тыңлап аңлау, сөйләү, уку, язу) буенча укучыларда коммуникатив компетенция (аралашу осталыгы) формалаштыру;
-укучының танып белү, гомуми уку күнекмәләрен, сөйләм культурасын үстерү;

- татар милләтенә, аның тарихи һәм мәдәни хәзинәләренә карата хөрмәт тәрбияләү; укучыларны мәдәниятара диалогка тарту; татар телен дәүләт теле буларак өйрәнүгә ихтыяҗ тудыру.
- әйләнә-тирәдәге кешеләргә карата игелеклелек, ышаныч һәм игътибарлылык, ихтирам, ярдәм күрсәтүгә әзерлек, , әңгәмәдәшне тыңлый һәм ишетә белү,
- әхлаклылык һәм гуманизм , гаилә һәм мәктәп, коллектив һәм җәмгыять кыйммәтләрен хөрмәт итү, этик һәм эстетик хисләр формалаштыру нигезендә шәхеснең гомумкешелек кыйммәти-мәгънәви даирәсен үстерү ;
- үзлегеңнән белемеңне арттыру һәм үз-үзеңне тәрбияләү, үз эшчәнлегеңне оештыра алу осталыгын формалаштыру;
- шәхеснең үз-үзен актуальләштерү шарты буларак, аның мөстәкыйльлелеген һәм җаваплылыгын үстерү.

Предметның укыту планында тоткан урыны: эш программасы мәктәпнең 2015-2016 нчы уку елына уку-укыту планы нигезендә татар теле атнага 2сәгать исәбеннән,елга 70 сәгать укыту каралган.

Арадаш аттестация формасы: йомгаклау контроль эше

Укыту – тематик план.

Предмет	**Сыйныф**	**Еллык сәг. саны**	**Атналык сәг.саны**	**Контроль эшләр саны**					**Дәреслекнең авторы, елы**
Уку	2	70	2		I	II	III	IV	Р.З.Хәйдәрова,
				Хикәя язу		1		1	“Татар теле һәм уку китабы”,
				Монолог	1	1	1	1	2 нче сыйныф
				Диалог		1		1	Казан, 2013 ел

3 нче сыйныф

3 нче сыйныф балаларына татар теленнән эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1.“Рус телендә сөйләшүче балалар өчен татар теле һәм әдәби уку”предметыннан программа”1-4нче сыйныфлар-Казан: 2011ел

2.Урта(тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рус телле балаларга татар телен коммуникатив технология нигезендә укыту программасы (1-11нче сыйныфлар) . Төзүче авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.-Казан,2014 ел.

3.Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районы “1 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе”гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нче уку елына укыту планы.

Татар теленнән укыту максаты һәм бурычлары.

-татар теленең орфоэпик, орфографик, лексик, грамматик нигезләре буенча гамәли белем бирү;
- язма сөйләм күнекмәләре булдыру;
- татар телен өйрәнүгә омтылыш һәм кызыксыну тәрбияләү;
- телләрне өйрәнү аша бер-берсенә ихтирам һәм дуслык хисе тәрбияләү;
- программада күрсәтелгән лексик темалар буенча язмача монологик сөйләм булдыруга ирешү;

Укучыларның гомумбелем осталык һәм күнекмәләре.

- татар алфавитын яттан әйтә белү;
- текстны үзгәрешсез күчереп язу;
- татар теленә хас булган авазларны транскрипция билгеләре белән күрсәтә белү
- коммуникатив бурычлар куя һәм хәл итә белү, сөйләм этикеты үрнәкләреннән файдалана алу, итәгатьле һәм киң күңелле әңгәмәдәш булу;
- тексттан сүзләрне, сүзтезмәләрне, гади җөмләләрне күчереп язу;
- үрнәк буенча бәйрәмгә чакыру язу;
- үрнәк буенча дустыңа хат язу;

текстның эчтәлеге буенча сорауларга язмача җавап бирү;

Предметның укыту планында тоткан урыны: : эш программасы мәктәпнең 2015-2016 нчы уку елына уку-укыту планы нигезендә татар теле атнага 3сәгать исәбеннән,елга 105 сәгать укыту каралган.

Арадаш аттестация эше: контроль эш.

Укыту – тематик план.

Фән	**Сыйныф**	**Еллык сәг. саны**	**Атналык сәг. саны**	**Контроль эшләр саны**					**Дәреслек авторы, елы**
Татар теле	3	102	3	6	I	II	III	IV	Р.З. Хәйдарова, «Күңелле татар теле” 2013 ел.
				Диктант		1		1	
				Сүзлек диктанты	1		1		
				Күчереп язу	1		1		

3нче сыйныф балаларына әдәби уку буенча “Эш программасы” түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1.“Рус телендә сөйләшүче балалар өчен татар теле һәм әдәби уку”предметыннан программа”1-4нче сыйныфлар-Казан: 2011ел

2.Урта(тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рус телле балаларга татар телен коммуникатив технология нигезендә укыту программасы (1-11нче сыйныфлар) . Төзүче авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.-Казан,2014 ел.

3.Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районы “1 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе”гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нче уку елына укыту планы.

Әдәби укуны укыту максаты һәм бурычлары.

- аралашу ситуацияләрен исәпкә алып, сөйләм эшчәнлегенең барлык төрләре (тыңлап аңлау, сөйләү, уку, язу) буенча укучыларда аралашу осталыгы формалаштыру;
- укучының гомуми уку күнекмәләрен, сөйләм культурасын үстерү;
- татар телен дәүләт теле буларак өйрәнүгә ихтыяҗ тудыру.
- әңгәмәдәшне тыңлый һәм ишетә белү
- гаилә һәм мәктәп, коллектив һәм җәмгыять кыйммәтләрен хөрмәт итү һәм аларны үтәүгә омтылу

Предметның укыту планында тоткан урыны: мәктәпнең 2015-2016 нчы уку елына уку-укыту планы нигезендә “Татар теле” атнага (35 атна) 3 шәр сәгать исәбеннән, елга 102 сәгать укыту каралган. Татар теле һәм әдәби уку дәресләре бер дәреслек, бер программа нигезендә үзара бәйләнештә, интегратив укытыла.

Арадаш аттестация эше: контроль эш

4 нче сыйныф

4нче сыйныфларның рус төркемнәре өчен татар теленнән эш программасы:

1.“Рус телендә сөйләшүче балалар өчен татар теле һәм әдәби уку”предметыннан программа”1-4нче сыйныфлар-Казан: 2011ел

2.Урта(тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рус телле балаларга татар телен коммуникатив технология нигезендә укыту программасы (1-11нче сыйныфлар) . Төзүче авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.-Казан,2014 ел.

3.Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районы “1 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе”гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нче уку елына укыту планы..

Рус телендә сөйләшүче балаларны татар теленә өйрәтүнең **максатлары:**
Рус телле балаларга татар теле укыту максатлары берничә юнәлешне үз эченә ала: танып белү, үстерү, тәрбияви, белем бирү юнәлешләре.
Танып белү максатының эчтәлеге
Татарстан Республикасында яшәүче һәр милләт кешесенә, шушы төбәктә төп халык булып торган татар халкы мәдәнияте, гореф- гадәтләре, тарихи үткәне, бүгенгесе, киләчәге турында хәбәрдар булу зарур. Программа материалын өйрәнү барышында укучыларның Татарстан Республикасында яшәүче милләтләр, Татарстанның дәүләт символлары, республиканың территориясе, башкалабыз Казанның тарихи үткәне, бүгенге йөзе, күренекле шәхесләр турында

билгеле бер мәгълүмат алуы максат итеп куела.

Үстерү максатының эчтәлеге

Шәхеснең белемле булуы тәрбиялелек һәм аның фикерләү сәләте үсеше дәрәҗәсеннән дә тора.

Балаларның психик яктан камилләшүен түбәндәге юнәлешләрдә үстерүгә аеруча игътибар бирү таләп ителә :

- фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп- нәтиҗә бәйләнешләрен табу.
- хәтерне, игътибарлылыкны үстерү;
- аралаша белү сәләтен үстерү;
- ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләрне үстерү

Тәрбияви максатның эчтәлеге

Татар теле грамматикасын өйрәнү барышында әхлакый проблемаларны чагылдырган текстлар белән эшләү , текстта күтәрелгән проблема буенча укучыларның узара фикерләшә , аралаша белүләрен оештыру.

Белем бирү максатының эчтәлеге

Укучыларның татар теле буенча өйрәнелгән лексик, грамматик күнекмәләрне сөйләм эшчәнлегенең барлык төрләрендә дә аралашуда кулланырлык югарылыкка җитүе зарур.

Укыту фәненең уку планында тоткан урыны:

Татар теле атнага 3 дәрес исәбеннән, бер елга 105 сәгать була.

Арадаш аттестацияэше: контроль эш.

Укыту дәрәҗәсе: база

Укыту-тематик планы

№	**Төп темалар**	**Сәгатьләр саны**	**Мөстәкыйль эшләр**	**Контроль эшләр**	**Күчереп язу**	**Сүзлек диктанты**	**Хикәя язу**
1	Яңа уку елы башлана	13	1	2	-	1	-
2	Туган як табигате	16	1	1	-	1	-
3	Хайваннар дөньясында	7	1	1	-	1	1
4	Кышкыуеннар	13	1	-	1	-	1
5	Минем дусларым	13	1	-	-	-	1
6	Дүрт аяклы дусларыбыз	9	1	1	1	-	Котлау язу
7	Яз килә	11	1	-	-	1	-
8	Минем Туган илем.	8	-	-	-	-	-
9	Чәчәкле җәй, ямьле җәй.	13	-	-	-	-	-
		105сәг.	**7**	**6**	**2**	**4**	**4**

4нче сыйныфның рус төркеме өчен әдәби укудан эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1.“Рус телендә сөйләшүче балалар өчен татар теле һәм әдәби уку”предметыннан программа”1-4нче сыйныфлар-Казан: 2011ел.

2.Урта(тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рус телле балаларга татар телен коммуникатив технология нигезендә укыту программасы (1-11нче сыйныфлар) . Төзүче авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.-Казан,2014 ел.

3.Татарстан РеспубликасыМенделеевск муниципаль районы “1 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе”гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нче уку елына укыту план

Рус телендә сөйләшүче балаларны татар теленә өйрәтүнең **максатлары:**
Рус телле балаларга татар теле укыту максатлары берничә юнәлешне үз эченә ала: танып белү, үстерү, тәрбияви, белем бирү юнәлешләре.
Танып белү максатының эчтәлеге
Татарстан Республикасында яшәүче һәр милләт кешесенә, шушы төбәктә төп халык булып торган татар халкы мәдәнияте, гореф- гадәтләре, тарихи үткәне, бүгенгесе, киләчәге турында хәбәрдар булу зарур. Программа материалын өйрәнү барышында укучыларның Татарстан Республикасында яшәүче милләтләр, Татарстанның дәүләт символлары, республиканың территориясе, башкалабыз Казанның тарихи үткәне, бүгенге йөзе, күренекле шәхесләр турында билгеле бер мәгълүмат алуы максат итеп куела.
Үстерү максатының эчтәлеге
Шәхеснең белемле булуы тәрбиялелек һәм аның фикерләү сәләте үсеше дәрәҗәсеннән дә тора.
Балаларның психик яктан камилләшүен түбәндәге юнәлешләрдә үстерүгә аеруча игътибар бирү таләп ителә :
- фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп- нәтиҗә бәйләнешләрен табу.
-хәтерне иътибарлылыкны үстерү;
- аралаша белү сәләтен үстерү;
-ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләрне үстерү
Тәрбияви максатның эчтәлеге
Текстта күтәрелгән прблема буенча укучыларның узара фикерләшә , аралаша белүләрен оештыру.
Белем бирү максатының эчтәлеге
Укучыларның татар теле буенча өйрәнелгән лексик, грамматик күнекмәләрне сөйләм эшчәнлегенең барлык төрләрендә дә аралашуда кулланырлык югарылыкка җитүе зарур.
Укытуның предмет , шәхси , метапредмет нәтиҗәләре
Федераль Дәүләт стандартларында белем бирү системасының төп үсеш юнәлеше – системалы-эшчәнлекле (системно-деятельностный подход) юнәлеш, ә системаны барлыкка китерә торган төп компонент – нәтиҗә: шәхси, метапредмет, предмет нәтиҗәләре дип билгеләнелә. Стандартларда күрсәтелгән бу концептуаль методологик нигез барлык фәннәрне укыту системасына да, шул исәптән рус телле балаларга татар теле укыту системасына да карый. Ягъни, рус телле балаларга татар теле укыту системасының барлык компонентлары да: программалар, укыту-методик комплектлары, укыту процессы, белем дәрәҗәсенә контроль, идарә итү, белем күтәрү һ.б. – бар да бер максатка – нәтиҗәгә хезмәт итә.

Укыту фәненең уку планында тоткан урыны
Әдәби укуны укыту планы нигезендә атнага 3 дәрестән елга 102сәгать итеп төзедем. Уку

елының соңгы атнасын укучылар экскурсиядә уздырганлыктан, 4нче сыйныфта укыту планы 34 атнага бүленә. План төзегәндә уңайлырак булсын өчен, тематик планлаштыру таблицасына яңа лексика өчен багана өстәдем.

Укытуның предмет нәтиҗәләре

Укыту-тематик планы

№	Төп темалар	Сәг.с аны	Тикшерү төре			
			Хикәятөзү	Шигырь ятлау	Тест	Уку тизлеген тикшерү
1	Яңа уку елы башлана	15		1		
2	Туган як табигате	22				1
3	Хайваннар дөньясында	6				
4	Кышкы уеннар	10				
5	Минем дусларым	15	2			
6	Дүрт аяклы дусларыбыз	6				
7	Яз килә.	10	2			
8	Минем Туган илем.	10	3			
9	Чәчәкле җәй, ямьле җәй.	6		1		1
10	Ел буена үтелгәннәрне кабатлау, ныгыту.	2			1	
	Барлыгы:	102сә гать	7	2	1	2

5 нче сыйныф

5 сыйныфның рус төркеме өчен татар теленнән эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1.”Төп гомуми белем бирү мәктәбе рус телендә сөйләшүче балаларга татар телен һәм әдәбиятын укыту программасы .”- Казан 2013ел.

Төзүче-авторлары: Р. З. Хәйдәрова, К. С. Фәтхуллова, Г.М.Әхмәтҗанова

2.”Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рус телле балаларга татар телен коммуникатив технология нигезендә укыту программасы”(1 — 11 нчсыйныфлар) Төзүче-авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.

3.Татарстан Республикасы Менделеевск шәһәре «1 нче гомуми белем бирү мәктәбе” гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нчы уку елына укыту планына нигезләнеп төзелде.

Татар теле укыту максатлары һәм бурычлары:

Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рус телле балаларга татар телен укыту максатлары берничә аспектны үз эченә ала: танып белү, үстерү, тәрбия, белем бирү.

Татарстан Республикасында яшәүче һәр милләт кешесенә, үз халкы тарихыннан тыш, шушы төбәктә төп халык булып саналган татар халкы мәдәниятен, гореф-гадәтләрен, тарихи үткәнен, бүгенгесен, киләчәген белү зарур. Татар халкы белән кулга-кул тотынып яшәргә әзерләнүче һәр кеше бу халыкның бәйрәмнәрен, традицияләрен аңларга, хөрмәт итәргә, әдәбият-сәнгать вәкилләренең иҗади казанышлары белән үзенең рухи үсешен баета алу мөмкинлегеннән файдаланырга тиеш. Программа эчтәлеге телгә өйрәтү процессын бала өчен “башка дөньяга тәрәзә ачу” булырлык һәм шуның аркылы аның үз яшәешен дә тулырак аңлавына ярдәм итәрлек итеп сайланды.

Татарстанда яшәүче милләтләр, Татарстанның дәүләт символлары, Татарстанның территориясе, географик урыны; башкалабыз Казанның тарихи үткәне, бүгенге йөзе; татар сәнгатенең төрле тармаклары буенча күренекле шәхесләр турында укучыларның татарча сөйли алулары төп максат итеп куела.

Предметның укыту планында тоткан урыны: эш программасы мәктәпнең 2015-2016 нчы уку елына уку-укыту планы нигезендә татар теле атнага 3сәгать исәбеннән,елга 105 сәгать укыту каралган.

Арадаш аттестация эше: . контроль эш

Укыту-тематик план

№	Төп темалар	Сәгатьләр саны	Контроль эшләр		
			к.эш	с.дик.	соч.
1	Без мәктәптә	27	2	1	
2	Мин өйдә булышчы	38	1		1
3	Дуслар белән күңелле	23	1	1	1
4	Дүртаяклы дусларыбыз	8	1		1
5	Без спорт яратабыз.	6	1		

5 сыйныфның рус төркеме өчен татар әдәбиятыннан эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1. “Рус телендә гомуми төп һәм урта белем бирү мәктәпләре (V-VII сыйныфлар) өчен татар әдәбиятыннан авторлык программасы.”Казан, 2014.Т ө з ү ч е - а в т о р л а р ы : Ә.Р.Мотыйгуллина, Р.Г.Ханнанов, Л.К.Хисмәтова, Э.Х.Гыйзәтуллина, Г.Г.Мулласалихова.
2. “Төп гомуми белем бирү мәктәбе рус телендә сөйләшүче балаларга татар телен һәм әдәбиятын укыту программасы “ . К а з а н 2 0 1 3 . Т ө з ү ч е - а в т о р л а р ы : Р. З. Хәйдәрова, К. С. Фәтхуллова, Г.М.Әхмәтҗанова
3. Татарстан Республикасы Менделеевск шәһәре «1 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе” гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нче уку елына укыту планы

Татар әдәбиятыннан 5 нче, 6 нчы, 7 нче сыйныф укучылары өчен төзелгән программа дәүләт стандартларының федераль компонентына, гомуми белем бирү федераль дәүләт стандартларына нигезләнеп эшләнгән Ә.Р.Мотыйгуллина, Р.Г.Ханнанов, Л.К.Хисмәтова, Э.Х.Гыйзәтуллина, Г.Г.Мулласалихова тарафыннан язылган дәреслекләрдән (1 нче, 2 нче кисәк) укытуны күздә тота. Программа стандартның эчтәлеген җентекләп ачып бирә, стандарт таләп иткән күләмдә рус телле балаларга татар әдәбиятын укытуның гомуми юнәлешләрен билгели, предмет чаралары белән укучыларны тәрбияләү юлларын, аларның әдәби үсеш дәрәҗәсен билгели.

.

Татар әдәбиятын укыту максатлары һәм бурычлары:

Федераль дәүләт стандартларына таянып, татар әдәбиятын өйрәнүнең **максаты** – туган халкының һәм җирле халыкның телен, мәдәниятен, әдәбиятын яхшы белгән, һәрьяктан камил, милли горурлык хисләре үскән шәхес (гражданин) тәрбияләү.

Әлеге максатны тормышка ашыру өчен, түбәндәге **бурычлар** билгеләнде:

− Татарстан төбәгендә яшәп, җирле халык белән аралашкан укучыларны төбәкнең әдәби-мәдәни байлыгы белән якыннан таныштыру;

− татар әдәбияты турындагы мәгълүматларны төрле халык фольклоры, әдәбияты, мәдәнияте, милли образлары белән чагыштырма-типологик аспектта бирү;

− татар халык авыз иҗаты турында тулы күзаллау булдыру, аны баланың үз туган халыкының рухи җәүһәрләре белән чагыштырырга күнектерү;

− татар әдипләре, мәдәният әһелләре турында күзаллау булдыру, аларны танырга, аңларга, башка халык сүз сәнгатен үстерүчеләр белән чагыштырма планда бәяләргә өйрәтү;

− татар, рус, Россиядә яшәүче башка халыклар, бөтендөнья әдәбияты белеме казанышларының уртак нигезен аңлау, аларны үстерү һәм киңәйтү.

,әдәби телнең сәнгатьлелек чаралары белән танышуны үз эченә

Предметның укыту планында тоткан урыны: эш программасы мәктәпнең 2015-2016 нчы уку елына уку-укыту планы нигезендә татар теле атнага 2 сәгать исәбеннән,елга 105 сәгать укыту каралган.

Арадаш аттестация эше: тест

Укыту-тематик планы:

№	Эчтәлек	Сәгать саны	Контроль һәм язма эшләр саны	
			Проект	Тест
1	Борын-борын заманда...	8		1
2	Әкият яздым – укыгыз...	5		1
3	Хыял канатларында.	5	1	1
4	Белем баскычлары.	7	1	2
5	Балачак – хәтердә мәңге калачак	9		
6	Ватаным өчен.	15	1	1
7	Кояшлы ил – бәхет иле.	9		1
8	Кеше − табигать баласы.	7	1	1
9	Эш беткәч көләргә ярый.	5		
	Барысы:	70		

6 нчы сыйныф

6 сыйныфның рус төркеме өчентатар теленнән эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1.”Төп гомуми белем бирү мәктәбе рус телендә сөйләшүче балаларга татар телен һәм әдәбиятын укыту программасы .”-Казан 2013.

Төзүче-авторлары: Р. З. Хәйдәрова, К. С. Фәтхуллова, Г.М.Әхмәтҗанова

2.”Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рустеллебалаларгататартелен коммуникативтехнологиянигезендәукытупрограммасы”(1 — 11 нчсыйныфлар)Төзүче-авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.

3.Татарстан Республикасы Менделеевск шәһәре «1 нче гомуми белем бирү мәктәбе” гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нчы уку елына укыту планына нигезләнеп төзелде.

Татар теле укыту максатлары һәм бурычлары:

Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рус телле балаларга татар телен укыту максатлары берничә аспектны үз эченә ала: танып белү, үстерү, тәрбия, белем бирү.

Татарстан Республикасында яшәүче һәр милләт кешесенә, үз халкы тарихыннан тыш, шушы төбәктә төп халык булып саналган татар халкы мәдәниятен, гореф-гадәтләрен, тарихи үткәнен, бүгенгесен, киләчәген белү зарур. Татар халкы белән кулга-кул тотынып яшәргә әзерләнүче һәр кеше бу халыкның бәйрәмнәрен, традицияләрен аңларга, хөрмәт итәргә, әдәбият-сәнгать вәкилләренең иҗади казанышлары белән үзенең рухи үсешен баета алу мөмкинлегеннән файдаланырга тиеш. Программа эчтәлеге телгә өйрәтү процессын бала өчен “башка дөньяга тәрәзә ачу” булырлык һәм шуның аркылы аның үз яшәешен дә тулырак аңлавына ярдәм итәрлек итеп сайланды.

Татарстанда яшәүче милләтләр, Татарстанның дәүләт символлары, Татарстанның территориясе, географик урыны; башкалабыз Казанның тарихи үткәне, бүгенге йөзе; татар сәнгатенең төрле тармаклары буенча күренекле шәхесләр турында укучыларның татарча сөйли алулары төп максат итеп куела

Предметның укыту планында тоткан урыны:

-эш программасы мәктәпнең 2015-2016 нчы уку елына уку-укыту планы нигезендә татар теле атнага 4 сәгать исәбеннән,елга 170 сәгать укыту каралган.

Арадаш аттестация эше: йомгаклау контроль эше

Укыту-тематик план

№	Төп темалар	Сәгатьләр саны	Контроль эшләр саны.		
			Сүзлек диктанты	сочинение	Йомгаклау конт.эше
1	Без мәктәптә	27	1		
2	Мин өйдә булышчы	38		1	
3	Дуслар белән күңелле	23	1		
4	Дүртаяклы дусларыбыз	8	1		1
5	Без спорт яратабыз.	6		1	

6 сыйныфның рус төркеме өчен татар әдәбиятыннан эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1. “Рус телендә гомуми төп һәм урта белем бирү мәктәпләре (V-VII сыйныфлар) өчен татар әдәбиятыннан авторлык программасы.”Казан, 2014.Төзүче-авторлары: Ә.Р.Мотыйгуллина, Р.Г.Ханнанов, Л.К.Хисмәтова, Э.Х.Гыйзәтуллина, Г.Г.Мулласалихова.

2. “Төп гомуми белем бирү мәктәбе рус телендә сөйләшүче балаларга татар телен һәм әдәбиятын укыту программасы “. Казан 2013 Төзүче-авторлары: Р. З. Хәйдәрова, К. С. Фәтхуллова, Г.М.Әхмәтҗанова

3. Татарстан Республикасы Менделеевск шәһәре «1 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе” гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нче уку елына укыту планы

Татар әдәбиятыннан 5 нче, 6 нчы, 7 нче сыйныф укучылары өчен төзелгән программа дәүләт стандартларының федераль компонентына, гомуми белем бирү федераль дәүләт стандартларына нигезләнеп эшләнгән Ә.Р.Мотыйгуллина, Р.Г.Ханнанов, Л.К.Хисмәтова, Э.Х.Гыйзәтуллина, Г.Г.Мулласалихова тарафыннан язылган дәреслекләрдән (1 нче, 2 нче кисәк) укытуны күздә тота. Программа стандартның эчтәлеген җентекләп ачып бирә, стандарт таләп иткән күләмдә рус телле балаларга татар әдәбиятын укытуның гомуми юнәлешләрен билгели, предмет чаралары белән укучыларны тәрбияләү юлларын, аларның әдәби үсеш дәрәҗәсен билгели.

.

Татар әдәбиятын укыту максатлары һәм бурычлары:

Федераль дәүләт стандартларына таянып, татар әдәбиятын өйрәнүнең **максаты** – туган халкының һәм җирле халыкның телен, мәдәниятен, әдәбиятын яхшы белгән, һәрьяктан камил, милли горурлык хисләре үскән шәхес (гражданин) тәрбияләү.

Әлеге максатны тормышка ашыру өчен, түбәндәге **бурычлар** билгеләнде:

− Татарстан төбәгендә яшәп, җирле халык белән аралашкан укучыларны төбәкнең әдәби-мәдәни байлыгы белән якыннан таныштыру;

− татар әдәбияты турындагы мәгълүматларны төрле халык фольклоры, әдәбияты, мәдәнияте, милли образлары белән чагыштырма-типологик аспектта бирү;

− татар халык авыз иҗаты турында тулы күзаллау булдыру, аны баланың үз туган халыкының рухи җәүһәрләре белән чагыштырырга күнектерү;

− татар әдипләре, мәдәният әһелләре турында күзаллау булдыру, аларны танырга, аңларга, башка халык сүз сәнгатен үстерүчеләр белән чагыштырма планда бәяләргә өйрәтү;

− татар, рус, Россиядә яшәүче башка халыклар, бөтендөнья әдәбияты белеме казанышларының уртак нигезен аңлау, аларны үстерү һәм киңәйтү.

Әлеге максат һәм бурычларга ирешү өчен, түбәндәге принциплар истә тотылырга тиеш. Рус телендә сөйләшүче балалар өчен татар әдәбиятының асылын төшендерү укытучының сүз сәнгате серләрен яхшы белүен, иҗади эшләү күнекмәләре булуын таләп итә. Мәктәп баласына сүз сәнгатенең серләрен ачуда **эстетик принцип** (укытучының матурлыкны күрә алуы һәм башкаларны да күрергә өйрәтә алуы), **эзлеклелек** (укучы алган белемнең тулыланып, баеп баруы), **әдәбиятны сүз сәнгате буларак өйрәнү** (татар телендә язылган әсәрләрдә әдәби образларны ачу үзенчәлекләре, татар теленең матурлыгын күрергә өйрәтү), күләме ягыннан кечкенә булган әсәрләргә шәхси мөнәсәбәт булдыру, ягъни **психологик принцип** (мәктәп баласының яшь үзенчәлекләрен, әдәби әзерлек дәрәҗәсен исәпкә алып эш итү) ярдәмгә килә. Аерым игътибар **коммуникативлык принцибына** бирелә. Бу принципның өстен чыгуы рус телендә сөйләшүче укучыларның әдәби әсәр аша татар теленең серләренә тирәнрәк төшенүләре, матур әдәбият әсәрен сорауларга нигезләнеп сөйли алуы, үз фикерләрен ачык әйтә алуы, әдәби

әсәрнең аралашу чарасына әверелүе белән дә бәйле. Укучыларның әдәби әсәрне кабул итү һәм әдәби үсеш үзенчәлекләрен исәпкә алып, **дифференциацияләү** (аерым төркемнәргә аерып, бүлеп эшләү) һәм **интеграцияләү** (татар теле һәм рус әдәбияты дәресләрендә алынган теоретик белемнәрне һәм гамәли эш күнекмәләрен файдалану) дә үзәккә алына.

Предметның укыту планында тоткан урыны: эш программасы мәктәпнең 2015-2016 нчы уку елына уку-укыту планы нигезендә татар теле атнага 2 сәгать исәбеннән,елга 70 сәгать укыту каралган.

Арадаш аттестация эше: тест

Укыту – тематик план.

Эчтәлек	Сәгать саны	Контроль эш- ләр	
		проект	тест
1. Мифлар дөньясыннан — чынбарлыкка.	6	1	1
2. Халык моңнары: җырлата да, елата да...	6		1
3. Кадерле син, кеше-туганым!	14		1
4. Энҗе карлар явып үткән...	6	1	1
5. Акыл — тузмас кием, белем — кипмәс кое.	13	1	1
6. Ил өстендә илле дустың булсын.	10		1
7. Көлке көлә килә...	5		1
8. Һәр фасылың гүзәл, табигать!	10	1	1
Барысы:	70		

7 НЧЕ СЫЙНЫФ

7 сыйныфның рус төркеме өчентатар теленнән эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1.”Төп гомуми белем бирү мәктәбе рус телендә сөйләшүче балаларга татар телен һәм әдәбиятын укыту программасы .”-Казан 2013.
Төзүче-авторлары: Р. З. Хәйдәрова, К. С. Фәтхуллова, Г.М.Әхмәтҗанова
2.”Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рустеллебалаларгататартелен коммуникативтехнологиянигезендәукытупрограммасы”(1 — 11 нчсыйныфлар)Төзүче-авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.
3.Татарстан Республикасы Менделеевск шәһәре «1 нче гомуми белем бирү мәктәбе” гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нчы уку елына укыту планына нигезләнеп төзелде.
Татар теле фәне буенча белем бирүнең максаты һәм бурычлары
Татар теленә өйрәтүнең төп максаты – гамәли максат: укучыларда лингвистик (тел), аралашу (коммуникатив) һәм культурологик компетенцияләр булдыру;
телне дәүләт теле буларак һәм шул ук вакытта аралашу чарасы буларак үзләштерү өчен, укучыларга гаилә-көнкүрешкә, уку хезмәтенә бәйле сөйләм ситуацияләре кысаларында белем бирү һәм татар сөйләмен фонетик, лексик, грамматик яктан дөрес төзү күнекмәләрен үстерү.
Гомуми белембирү максаты: укучыларның акыл эшчәнлеген активлаштыру, логик фикерләү сәләтен камилләштерү, сөйләм культурасын үстерү.

Тәрбияви максат: балаларның рухи дөньяларын баету, аларны татар халкының мәдәнияте һәм сәнгате белән таныштыру, төрле милләт вәкилләре арасында дуслык һәм хөрмәт хисе тәрбияләү.
Бурычлар:
Гамәли максатка ирешү өчен, дөрес язу һәм язма сөйләм күнекмәләрен булдыру; татар теленең фонетик, орфоэпик, лексик, грамматик нигезләрен һәм үзенчәлекле тел күренешләрен гамәли үзләштерү;
телнең төп грамматик чараларын сөйләм процессында куллануга ирешү;
татар әдәби тел нормаларын һәм стилистик мөмкинлекләрен ачык күзаллауга, аларны тиешенчә куллана белергә өйрәтү.
Коммуникатив нигездә татар теленә өйрәтү гомумдидактик, психологиклингвометодикпринципларга (коммуникативлык, комплекслылык, укытуны телдән алып бару, телгә өйрәтүне гамәли эшчәнлеккә юнәлтү, тел һәм сөйләм күренешләрен сайлау һәм өйрәтүгә функциональ якын килү, тел күренешләрен концентрик рәвештә урнаштыру һәм этапларын өйрәтү, лексик-грамматик материалны синтаксик нигездә үзләштерү, укучыларның ана теле үзенчәлекләрен исәпкә алу) таянып оештырыла.
Курс телдән һәм язмача аралашу темаларына бүлеп өйрәнелә. Программада сөйләмнең орфоэпик, интонацион, орфографик ягын, лексик ягын, грамматик ягын үзләштерүгә таләпләр куелган. Сөйләм эшчәнлеге төрләренә өйрәтүгә таләпләр төгәл һәм ачык билгеләнгән.
7 нче сыйныфта морфологиядән сүз төркемнәре (исем, фигыль, рәвеш, сан, алмашлык, бәйлек һәм бәйлек сүзләр, теркәгечләр, кисәкчәләр), сүзьясагыч кушымчалар, алынма сүзләр, синтаксистан җөмлә кисәкләре өйрәнелә, грамматик категорияләр, материал тулыландырыла, кызыклы мәгълүматлар белән баетыла. Татар теленә өйрәткәндә, предметара бәйләнеш әһәмиятле урын тота: география, тарих, рус теле һәм башка фәннәрне кулланып укыту дәресне эчтәлекле һәм мавыктыргыч итеп оештырырга мөмкинлек бирә.
Татар теленә өйрәтү коммуникатив методикага таянып, инновацион технологияләр кулланып оештырыла.
Предметның укыту планында тоткан урыны: Эш прграммасы мәктәпнең 2015-2016 нчы уку елына уку-укыту планы нигезендә “Татар теле”н атнага (35 атна) 3-әр сәгать исәбеннән, елга 105 сәгать укыту каралган.Татар теле һәм әдәбияты дәресләре бер дәреслек, бер программа нигезендә үзара бәйләнештә, интегратив укытыла.
Арадаш аттестация эше: тест
7 сыйныфның рус төркеме өчен татар теленнән эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1.”Төп гомуми белем бирү мәктәбе рус телендә сөйләшүче балаларга татар телен һәм әдәбиятын укыту программасы .”-Казан 2013.

Төзүче-авторлары: Р. З. Хәйдәрова, К. С. Фәтхуллова, Г.М.Әхмәтҗанова

2.”Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рустеллебалаларгататартелен коммуникативтехнологиянигезендәукытупрограммасы”(1 — 11 нчсыйныфлар)Төзүче-авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.

3.Татарстан Республикасы Менделеевск шәһәре «1 нче гомуми белем бирү мәктәбе” гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нчы уку елына укыту планына нигезләнеп төзелде.

Татар әдәбияты фәне буенча белем бирүнең максаты һәм бурычлары:

Укучыларны татар халкының рухи дөньясын чагылдырган, тормыш–көнкүрештәге әхләкый проблемаларны үз эченә алган, укучыларның кызыксынуларына, яшь үзенчәлекләренә

туры килгән әдәби әсәрләр белән таныштыру; Татарстандаяшәүчемилләтләр, Татарстанның дәүләтсимволлары, Татарстанның территориясе, географикурыны; башкалабызКазанның тарихи үткәне, бүгенгейөзе; татарсәнгатенең төрлетармакларыбуенча күренекле шәхесләр турында укучыларның татарчасөйлиалуларытөпмаксатитепкуела.

Гомуми белембирү максаты: укучыларның акыл эшчәнлеген активлаштыру, логик фикерләү сәләтен камилләштерү, сөйләм культурасын үстерү.

Т**әрбияви максат:** балаларның рухи дөньяларын баету, аларны татар халкының мәдәнияте һәм сәнгате белән таныштыру, төрле милләт вәкилләре арасында дуслык һәм хөрмәт хисе тәрбияләү.

Бурычлар:

Гамәли максатка ирешү өчен,укучыларда татар сөйләмен тыңлап аңлау күнекмәләрен булдыру;

диалогик һәм монологик сөйләм күнекмәләрен үстерү;

төрле жанрдагы татар текстларын аңлап укуга өйрәтү;

татар сөйләм этикеты үрнәкләрен кулланып, әңгәмә корырга, фикер йөртергә, хәбәр итәргә күнектерү;

татар дөньясына караган милли традицияләр, халык авыз иҗаты үрнәкләре белән таныштыру һәм татар әдәбияты, сәнгате, мәдәнияте турында мәгълүмат җиткерү.

Татар әдәбиятын укытканда предметара бәйләнеш әһәмиятле урын тота: география, тарих, рус теле һәм әдәбияты, башка фәннәрне кулланып укыту дәресне эчтәлекле һәм мавыктыргыч итеп оештырырга мөмкинлек бирә.

Татар әдәбиятын укыту коммуникатив методикага таянып, инновацион технологияләр кулланып оештырыла.

Предметның укыту планында тоткан урыны:

Эш пргграммасы мәктәпнең 2015-2016 нчы уку елына уку-укыту планы нигезендә “Татар дәбияты”н атнага (35 атна) 2 сәгать исәбеннән, елга 70 сәгать укыту каралган.Татар теле һәм әдәбияты дәресләре бер дәреслек, бер программа нигезендә үзара бәйләнештә, интегратив укытыла.

Арадаш аттестация формасы: йомгаклау контроль эше

8 нче сыйныф

8 сыйныфның рус төркеме өчен татар теленнән эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1.”Төп гомуми белем бирү мәктәбе рус телендә сөйләшүче балаларга татар телен һәм әдәбиятын укыту программасы .”-Казан 2013.
Төзүче-авторлары: Р. З. Хәйдәрова, К. С. Фәтхуллова, Г.М.Әхмәтҗанова
2.”Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рустеллебалаларгататартелен коммуникативтехнологиянигезендәукытупрограммасы”(1 — 11 нчсыйныфлар)Төзүче-авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.
3.Татарстан Республикасы Менделеевск шәһәре «1 нче гомуми белем бирү мәктәбе” гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нчы уку елына укыту планына нигезләнеп төзелде.

Татар теленнән белем бирүнең максатлары һәм бурычлары:

– укучыларда татар телен өйрәнү мотивациясен арттыру;
- татар телендә иркен сөйләшә алган билингваль шәхесләр формалаштыру
– татар теленең орфоэпик, орфографик, лексик, грамматик нигезләрен системалы үзләштерү;
– тел күренешләрен танып белергә, чагыштырырга, гомумиләштерергә күнектерү;

– дәресләрдә алган белемнәрне сөйләм телендә куллана белү.
-татар телендә язмача матур һәм дөрес аралашырга өйрәтү.

Предметның укыту планында тоткан урыны:мәктәпнең 2015-2016 нчы уку елына уку-укыту планы нигезендә“Татар теле”н атнага (35 атна) 3әр сәгать исәбеннән, елга 105 сәгать укыту каралган. Татар теле һәм әдәбияты дәресләре бер дәреслек, бер программа нигезендә үзара бәйләнештә, интегратив укытыла.

Укыту - тематик план.

Фән	Сыйныф	Еллык сәг. саны	Атналык сәг. саны	Контроль эшләр саны					Дәреслек авторы, елы
Татар теле	8	105	3	5	I	II	III	IV	Р.З. Хәйдарова, Р.Л. Малафеева, «Татар теле», 8 сыйныф 2008
				Диктант		1	1		
				Сүзлек диктанты	1	3	2	1	
				Изложение				1	
				Инша			1		

Арадаш аттестация эше: тест
8 сыйныфның рус төркеме өчентатар әдәбиятыннан эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1.”Төп гомуми белем бирү мәктәбе рус телендә сөйләшүче балаларга татар телен һәм әдәбиятын укыту программасы .”-Казан 2013.
Төзүче-авторлары: Р. З. Хәйдәрова, К. С. Фәтхуллова, Г.М.Әхмәтҗанова
2.”Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рустеллебалаларгатататртелен коммуникативтехнологиянигезендәукытупрограммасы”(1 — 11 нчсыйныфлар)Төзүче-авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.
3.Татарстан Республикасы Менделеевск шәһәре «1 нче гомуми белем бирү мәктәбе” гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нчы уку елына укыту планына нигезләнеп төзелде.
Татар әдәбиятыннан укыту максаты һәм бурычлары:

-Татарстанда яшәүче милләтләр, Татарстанның дәүләт символлары, Татарстанның территориясе, географик урыны; башкалабыз Казанның тарихи үткәне, бүгенге йөзе турында белергә.

- аралаша белү сәләтен үстерү

– ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләрне устерү.
.-әхлакый сыйфатларны тәрбияләрдәй татар әдәбияты өлгеләре белән таныштыру
-дәресләрдә алган белемнәрне сөйләм телендә куллана белү
-татар сөйләмен тыңлап аңларга күнектерү, төрле жанрдагы текстларны
аңлап уку күнекмәләрен үстерү;
– татар этикеты тәгъбирләрен кертеп, бирелгән ситуация буенча диалогик
сөйләм оештырырга өйрәтү;

Укыту – тематик план.

Предмет	Сыйныф	Еллык сәг. саны	Атналык сәг.саны	Контроль эшләр саны					Дәреслекнең авторы, ел
Татар әдәбияты	8	70	2	6	I	II	III	IV	Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева, “Татар теле”, 8 сыйныф Казан, 2008 ел
				Инша		1		1	
				Монолог		1	1		
				Диалог	1		1		

Арадаш аттестация эше: тест

9 нчы сыйныф

9 сыйныфның рус төркеме өчентатар теленнән эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1.”Төп гомуми белем бирү мәктәбе рус телендә сөйләшүче балаларга татар телен һәм әдәбиятын укыту программасы .”-Казан 2013.
Төзүче-авторлары: Р. З. Хәйдәрова, К. С. Фәтхуллова, Г.М.Әхмәтҗанова
2.”Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рустеллебалаларгататартелен коммуникативтехнологиянигезендәукытупрограммасы”(1 — 11 нчсыйныфлар)Төзүче-авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.
3.Татарстан Республикасы Менделеевск шәһәре «1 нче гомуми белем бирү мәктәбе” гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нчы уку елына укыту планына нигезләнеп төзелде.
Татар теле фәне буенча белем бирүнең максаты һәм бурычлары:
татар сөйләмен фонетик, лексик, грамматик яктан дөрес төзү күнекмәләрен үстерү**.**
татар теленең фонетик, орфоэпик, орфографик, лексик, грамматик нигезләреннән алган белемнәрен системалаштыру катлаулырак формаларда өйрәтүне дәвам итү ;
татар әдәби тел нормаларын кертеп, бирелгән ситуация буенча диалогик сөйләм оештыру күнекмәләрен үстерү;
программада күрсәтелгән лексик темалар буенча телдән яки язмача монологик сөйләм булдыруга ирешү;
татар телендәге сөйләмне фонетик, лексик, грамматик яктан дөрес төзи белүгә ирешү;
телдән белдерелгән фикерләрне язмача оештыруны камилләштерү;
Предметның укыту планында тоткан урыны:мәктәпнең 2015-2016 нчы уку елына уку-укыту планы нигезендә“Татар теле”н атнага (34 атна) 2 шәр сәгать исәбеннән, елга 68 сәгать укыту каралган.Татар теле һәм әдәбияты дәресләре бер дәреслек, бер программа нигезендә үзара бәйләнештә, интегратив укытыла.
Аттестация эше: тест

9 сыйныфның рус төркеме өчентатар әдәбиятыннан эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1.”Төп гомуми белем бирү мәктәбе рус телендә сөйләшүче балаларга татар телен һәм әдәбиятын укыту программасы .”-Казан 2013.
Төзүче-авторлары: Р. З. Хәйдәрова, К. С. Фәтхуллова, Г.М.Әхмәтҗанова
2.”Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рустеллебалаларгататартелен коммуникативтехнологиянигезендәукытупрограммасы”(1 — 11 нчсыйныфлар)Төзүче-

авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.
3.Татарстан Республикасы Менделеевск шәһәре «1 нче гомуми белем бирү мәктәбе” гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нчы уку елына укыту планына нигезләнеп төзелде. .

Татар әдәбиятын өйрәтүнең максат һәм бурычлары:

- телне аралашу чарасы буларак үзләштерү өчен, укучыларга гаилә-көнкүрешкә, уку хезмәтенә бәйле сөйләм ситуацияләре кысаларында белем бирү һәм күнекмәләрен үстерү.
- матур әдәбият текстларын кабул итү, төп әдәби-тарихи мәгълүматларны белү; әдәби-тарихи процесс турында гомуми караш булдыру;
- гуманлылык карашлары, гражданлык тойгысы, патриотизм хисләре, татар әдәбияты һәм татар халкының рухи һәм мәдәни кыйммәтләренә ихтирам тәрбияләү;
- телдән һәм язма сөйләм аша әдәби зәвык үстерү;
- татар классик әдәбияты, балалар әдәбияты, хәзерге татар әдәбиятының күренекле вәкилләрен атый белү, аларның әсәрләреннән алынган өзекнең эчтәлеген аңлау, фикер алыша белү;
- татар халкының әдәбияты, тарихы, мәдәнияте буеча мәгълүматлы булу; татар халкының күренекле вәкилләре турында хәбәрдәр булу.

Укыту предметының укыту планында тоткан урыны: мәктәпнең 2014-2015 нче уку елына уку-укыту планы нигезендә “Татар әдәбияты”н атнага (34 атна) 2 шәр сәгать исәбеннән, елга 68 сәгать укыту каралган.Татар теле һәм әдәбияты дәресләре бер дәреслек, бер программа нигезендә үзара бәйләнештә, интегратив укытыла

Арадаш аттестация эше: тест

10 нчы сыйныф

10 сыйныфның рус төркеме өчентатар теленнән эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1.”Төп гомуми белем бирү мәктәбе рус телендә сөйләшүче балаларга татар телен һәм әдәбиятын укыту программасы .”-Казан 2013.
Төзүче-авторлары: Р. З. Хәйдәрова, К. С. Фәтхуллова, Г.М.Әхмәтҗанова
2.”Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рустеллебалаларгататартелен коммуникативтехнологиянигезендәукытупрограммасы”(1 — 11 нчсыйныфлар)Төзүче-авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.
3.Татарстан Республикасы Менделеевск шәһәре «1 нче гомуми белем бирү мәктәбе” гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нчы уку елына укыту планына нигезләнеп төзелде. .

Татар теленнән белембирүнеңмаксатлары һәм бурычлары:

1. Татар сөйләмен тыңлап аңлауга ирешү.
2. Диалогик, монологик формада аралашу күнекмәләрен булдыру.
3. Татар теленең фонетик, лексик, грамматик нигезләрен гамәли үзләштереп, сөйләмгә чыгу.
4. Акыл эшчәнлеген активлаштыру, логик фикерләү сәләтен үстерү, сөйләм культурасын үстерү.
5. Балаларның рухи дөньясын баету, төрле милләт вәкилләре арасында телләрне өйрәнү аша бер-берсенә ихтирам һәм дуслык хисе тәрбияләү.
6. Укучыларның иҗади активлыгын арттыру, аларда татар телен өйрәнүгә омтылыш һәм кызыксыну тәрбияләү.
7. Балаларның рухи дөньяларын баету, аларны татар халкының мәдәнияте һәм сәнгате белән таныштыру, төрле милләт вәкилләре арасында
дуслык һәм хөрмәт хисе тәрбияләү.

Предметның укыту планында тоткан урыны: мәктәпнең 2015-2016 нчы уку елына уку-укыту планы нигезендә “Татар теле”н атнага (35 атна) 1 сәгать исәбеннән, елга 35 сәгать укыту каралган.Татар теле һәм әдәбияты дәресләре бер дәреслек, бер программа нигезендә үзара бәйләнештә, интегратив укытыла.

Арадаш аттестация эше: тест

10 сыйныфның рус төркеме өчентатар теленнән эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1.”Төп гомуми белем бирү мәктәбе рус телендә сөйләшүче балаларга татар телен һәм әдәбиятын укыту программасы .”-Казан 2013.
Төзүче-авторлары: Р. З. Хәйдәрова, К. С. Фәтхуллова, Г.М.Әхмәтҗанова
2.”Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рустеллебалаларгататартелен коммуникативтехнологиянигезендәукытупрограммасы”(1 — 11 нчсыйныфлар)Төзүче-авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.
3.Татарстан Республикасы Менделеевск шәһәре «1 нче гомуми белем бирү мәктәбе” гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нчы уку елына укыту планына нигезләнеп төзелде. .

Татар әдәбиятының укыту максатлары һәм бурычлары:

-телне дәүләт теле буларак һәм шул ук вакытта аралашу чарасы буларак үзләштерү өчен, укучыларга гаилә-көнкүрешкә, уку хезмәтенә бәйле сөйләм ситуацияләре кысаларында белем бирү һәм аралашу күнекмәләрен үстерү.
- татар халкының рухи дөньясын чагылдырган, тормыш - көнкүрештәге әхләкый проблемаларны үз эченә алган, укучыларның кызыксынуларына, яшь үзенчәлекләренә туры килгән әдәби әсәрләр белән таныштыру;
-Татарстанның территориясе, географик урыны; климаты, файдалы казылмалары, башкалабыз Казанның тарихи урыннары турында белемнәрен киңәйтү, гомумиләштерү.
-татар сәнгатенең төрле тармаклары буенча күренекле шәхесләр турында укучыларның татарча сөйли алу күнекмәләрен устерү.
- Татарстанның сәнәгый-икътисади, фәнни һәм мәдәни үсеше, халыкара элемтәләре, Россиядә һәм дөнъяда тоткан урыны турында сөйләргә өйрәтү
-Татарстанның югары уку йортлары, яңа экономик үсеш дәрәҗәсе, дөньякүләм аренада бүгенге урыны, бөтендөнья спорт үсешенә керткән өлеше, Татарстандагы яшьләр хәрәкәтләре турында аралашу күнекмәләрен үстерү .
-танылган язучы һәм шагыйрләрнең иҗаты, тормыш юлы турында сөйләргә өйрәтү.

Укыту предметының укыту планында тоткан урыны: мәктәпнең 2015-2016 нчы уку елына уку-укыту планы нигезендә “Татар әдәбияты”н атнага (35 атна) 2 шәр сәгать исәбеннән, елга 70 сәгать укыту каралган.Татар теле һәм әдәбияты дәресләре бер дәреслек, бер программа нигезендә үзара бәйләнештә, интегратив укытыла.

Эш программасына кертелгән **үзгәрешләр**:
программага “Татарстан тарихы”, “Телләр белгән-илләр белгән”, “Әдәбият сәнгать дөньсында”, Үрнәк программа”да тәкъдим ителгән темалар кертелде. Моннан тыш “Үрнәк программада” тәкъдим ителгән татар язучылары һәм шагыйрьләренең шигырьләре, әсәрләреннән өзекләр (М. Мәликова” Чәчкә балы”, М. Җәлил. “Кичер, илем” “Җырларым”. Р. Байтимеров. “Татарстан гимны”); Татар сәнгать тарихына кергән сәнгать эшлеклеләре (Х. Бигичев, Ә. Афзалова , Б.Урманче,С. Ахун. С. Гобәйдуллина) кертелде.

Укыту – тематик план.

Предмет	Сыйныф	Еллык сәг. саны	Атналык сәг.саны	Контроль эшләр саны					Дәреслекнең авторы, елы
Татар әдәбияты	10	70	2	6	I	II	III	IV	Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева, “Татар теле”, 10 сыйныф Казан, 2010ел
				Инша			1		
				Монолог		1	1	1	
				Диалог	1		1	1	

Арадаш аттестация эше: тест

11 нче сыйныф

11 сыйныфның рус төркеме өчентатар теленнән эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1.”Төп гомуми белем бирү мәктәбе рус телендә сөйләшүче балаларга татар телен һәм әдәбиятын укыту программасы .”-Казан 2013.
Төзүче-авторлары: Р. З. Хәйдәрова, К. С. Фәтхуллова, Г.М.Әхмәтҗанова
2.”Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә русteллебалаларгатататртелен коммуникативтехнологиянигезендәукытупрограммасы”(1 — 11 нчсыйныфлар)Төзүче-авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.
3.Татарстан Республикасы Менделеевск шәһәре «1 нче гомуми белем бирү мәктәбе” гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нчы уку елына укыту планына нигезләнеп төзелде. .
Татар теленнән белем бирүнең максатлары һәм бурычлары:

- Татар сөйләмен тыңлап аңлауга ирешү.
- Диалогик, монологик формада аралашу күнекмәләрен булдыру.
- Татар теленең фонетик, лексик, грамматик нигезләрен гамәли үзләштереп, сөйләмгә чыгу.
- Акыл эшчәнлеген активлаштыру, логик фикерләү сәләтен үстерү, сөйләм культурасын үстерү.
- Балаларның рухи дөньясын баету, төрле милләт вәкилләре арасында телләрне өйрәнү аша бер-берсенә ихтирам һәм дуслык хисе
- тәрбияләү.
- Укучыларның иҗади активлыгын арттыру, аларда татар телен өйрәнүгә омтылыш һәм кызыксыну тәрбияләү.
- Балаларның рухи дөньяларын баету, аларны татар халкының мәдәнияте һәм сәнгате белән таныштыру, төрле милләт вәкилләре арасында дуслык һәм хөрмәт хисе тәрбияләү.

Предметның укыту планында тоткан урыны: мәктәпнең 2015-2016нчы уку елына уку-укыту планы нигезендә “Татар теле”н атнага (34 атна) 1 сәгать исәбеннән, елга 34 сәгать укыту каралган. Татар теле һәм әдәбияты дәресләре бер дәреслек, бер программа нигезендә үзара бәйләнештә, интегратив укытыла.

Йомгаклау контроль эше: тест

11 сыйныфның рус төркеме өчентатар теленнән эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1.”Төп гомуми белем бирү мәктәбе рус телендә сөйләшүче балаларга татар телен һәм әдәбиятын укыту программасы .”-Казан 2013.
Төзүче-авторлары: Р. З. Хәйдәрова, К. С. Фәтхуллова, Г.М.Әхмәтҗанова
2.”Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рустеллебалаларгататартелен коммуникативтехнологиянигезендәукытупрограммасы”(1 — 11 нчсыйныфлар)Төзүче-авторлар:Р.З.Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.
3.Татарстан Республикасы Менделеевск шәһәре «1 нче гомуми белем бирү мәктәбе” гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015-2016 нчы уку елына укыту планына нигезләнеп төзелде. .

Укыту предметының укыту планында тоткан урыны: мәктәпнең 2013-2014 нче уку елына уку-укыту планы нигезендә “Татар әдәбияты”н атнага (34 атна) 2 шәр сәгать исәбеннән, елга 68 сәгать укыту каралган. Татар теле һәм әдәбияты дәресләре бер дәреслек, бер программа нигезендә үзара бәйләнештә, интегратив укытыла.

Эш программасына кертелгән **үзгәрешләр**:
Программага “Татарстан тарихы”, “Телләр белгән-илләр белгән”, “Әдәбият сәнгать дөньсында”, Дустың булмаса эзлә,тапсаң югалтма. .” Үрнәк программа”да тәкъдим ителгән темалар кертелде. Моннан тыш “Үрнәк программада” тәкъдим ителгән татар язучылары һәм шагыйрьләренең шигырьләре, әсәрләреннән өзекләр (Т.Миңнуллин”Әниләр һәм бәбиләр”,К.Тинчурин,”Сүнгән йолдызлар”Р.Фәйзуллин”Алтын балык түгел,гади балык сөйләде”Р.Батулла Сөембикә) өстәлде.

Татар әдәбиятын укыту максатлары һәм бурычлары:

-телне дәүләт теле буларак һәм шул ук вакытта аралашу чарасы буларак үзләштерү өчен, укучыларга гаилә-көнкүрешкә, уку хезмәтенә бәйле сөйләм ситуацияләре кысаларында белем бирү һәм аралашу күнекмәләрен үстерү.

- татар халкының рухи дөньясын чагылдырган, тормыш - көнкүрештәге әхләкый проблемаларны үз эченә алган, укучыларның кызыксынуларына, яшь үзенчәлекләренә туры килгән әдәби әсәрләр белән таныштыру;

-Татарстанның территориясе, географик урыны; климаты, файдалы казылмалары, башкалабыз Казанның тарихи урыннары турында белемнәрен киңәйтү, гомумиләштерү.

-татар сәнгатенең төрле тармаклары буенча күренекле шәхесләр турында укучыларның татарча сөйли алу күнекмәләрен устерү.

- Татарстанның сәнәгый-икътисади, фәнни һәм мәдәни үсеше, халыкара элемтәләре, Россиядә һәм дөнъяда тоткан урыны турында сөйләргә өйрәтү

-Татарстанның югары уку йортлары, яңа экономик үсеш дәрәҗәсе, дөньякүләм аренада бүгенге урыны, бөтендөнья спорт үсешенә керткән өлеше, Татарстандагы яшьләр хәрәкәтләре турында аралашу күнекмәләрен үстерү .

-танылган язучы һәм шагыйрьләрнең иҗаты, тормыш юлы турында сөйләргә өйрәтү.

Укыту предметының укыту планында тоткан урыны: мәктәпнең 2015-2016 нчы уку елына уку-укыту планы нигезендә “Татар әдәбияты”н атнага (34 атна) 2 шәр сәгать исәбеннән, елга 68 сәгать укыту каралган. Татар теле һәм әдәбияты дәресләре бер дәреслек, бер программа нигезендә үзара бәйләнештә, интегратив укытыла.

Эш программасына кертелгән **үзгәрешләр**:
Программага “Татарстан тарихы”, “Телләр белгән-илләр белгән”, “Әдәбият сәнгать дөньсында”, Дустың булмаса эзлә,тапсаң югалтма. .” Үрнәк программа”да тәкъдим ителгән темалар кертелде. Моннан тыш “Үрнәк программада” тәкъдим ителгән татар язучылары һәм шагыйрьләренең шигырьләре, әсәрләреннән өзекләр (Т.Миңнуллин”Әниләр һәм бәбиләр”,К.Тинчурин,”Сүнгән йолдызлар”Р.Фәйзуллин”Алтын балык түгел,гади балык сөйләде”Р.Батулла Сөембикә) өстәлде.

Арадаш аттестация эше: тест